

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 7 października 2010 r.*

W sprawie C-224/09

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale di Bolzano (Włochy), postanowieniem z dnia 2 lutego 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 czerwca 2009 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Marcie Nussbaumer,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: E. Levits, prezes izby, J.J. Kasel (sprawozdawca) i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Mazák,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

* Język postępowania: włoski.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 1 lipca 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez F. Arenę, avvocato dello Stato,

- w imieniu Irlandii przez D. O’Hagana, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez A. Collinsa, SC,

- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez A. Howarda, barrister,

- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Rozeta oraz L. Pignataro-Nolin, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wdrożenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósmaszczerółowadyrektywa wrozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz.U. L 245, s. 6 i sprostowanie w Dz.U. 1993, L 41, s. 50).

- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania karnego przeciwko M. Nussbaumer, której zarzucono naruszenie wymogów bezpieczeństwa ciężących na inwestorze lub inwestorze zastępczym tymczasowej lub ruchomej budowy.

Ramy prawne

Uregulowania Unii

- 3 Artykuł 3 dyrektywy 92/57, zatytułowany „Wyznaczanie koordynatorów – Plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – Wstępne zawiadomienie”, stanowi:

„1. Inwestor lub inwestor zastępczy jest zobowiązany do wyznaczenia co najmniej jednego koordynatora do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia [...], na każdej budowie, na której prace prowadzi więcej niż jeden inwestor.

2. Inwestor lub inwestor zastępczy jest zobowiązany do dopilnowania, aby przed rozpoczęciem prac na budowie został sporządzony plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zgodnie z art. 5 lit. b).

Państwa członkowskie mogą, po konsultacjach z przedstawicielami pracodawców i pracowników, odstąpić od postanowień ust. 1, z wyjątkiem:

— tych budów, na których są wykonywane szczególnie niebezpieczne prace wymienione w załączniku II

lub

- prac, dla których konieczna jest uprzednia opinia [wstępne zawiadomienie] zgodnie z ustępem 3 niniejszego artykułu.

3. W przypadku budów:

- na których planuje się prowadzenie prac trwających dłużej niż trzydzieści dni roboczych i jednocześnie zatrudnionych ma być więcej niż dwudziestu pracowników,

lub

- na których planowany zakres prac przekracza 500 osobodni,

inwestor lub inwestor zastępczy jest zobowiązany do przekazania władzom, przed rozpoczęciem prac, wstępnego zawiadomienia sporządzonego zgodnie z zał. III.

Wstępne zawiadomienie musi być umieszczone na budowie w widocznym miejscu i, jeśli zaistnieje potrzeba, okresowo uaktualniane”.

- 4 Artykuł 5 wymienionej dyrektywy, zatytułowany „Etap przygotowania inwestycji: obowiązki koordynatorów”, stanowi:

„Koordynator(rzy) do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na etapie przygotowania inwestycji, wyznaczony(eni) zgodnie z art. 3 ust. 1, zobowiązany(i) jest(są) do:

- a) koordynowania realizacji zadań wynikających z postanowień art. 4;

- b) sporządzenia lub spowodowania sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zawierającego zasady bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przystosowane do danej budowy z uwzględnieniem, w uzasadnionych wypadkach, prowadzonej na budowie produkcji przemysłowej; plan ten musi również zawierać specyficzne działania dotyczące prac, które zaliczają się do co najmniej jednej z kategorii wymienionych w zał. II;

- c) przygotowania dokumentu zawierającego właściwe informacje, z uwzględnieniem charakteru inwestycji, dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, które należy wziąć pod uwagę we wszystkich kolejnych pracach”.

- 5 Artykuł 6 tejże dyrektywy, zatytułowany „Etap realizacji inwestycji: obowiązki koordynatorów”, stanowi:

„Koordynator(rzy) do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na etapie realizacji inwestycji, wyznaczony(eni) zgodnie z art. 3 ust. 1, zobowiązany(i) jest(są) do:

- a) koordynowania wprowadzania podstawowych zasad prewencji i zapewnienia bezpieczeństwa:

— przy opracowywaniu technicznych i/lub organizacyjnych założeń planowanych prac lub etapów prac, które mają przebiegać jednocześnie lub kolejno,

— przy szacowaniu czasu wymaganego do zakończenia tych prac lub etapów prac,

- b) koordynowania wprowadzania odpowiednich postanowień zapewniających, że pracodawcy i, jeśli to konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa pracowników, również osoby prowadzące działalność na własny rachunek:

— konsekwentnie stosują zasady wymienione w art. 8,

— przestrzegają, tam gdzie jest to wymagane, zasad zawartych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wymienionym w art. 5 lit. b),

- c) wprowadzenia lub spowodowania wprowadzenia wszelkich niezbędnych korekt do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wymienionego w art. 5 lit. b) oraz do dokumentu wymienionego w art. 5 lit. c), uwzględniając postęp robót i wszelkie zaistniałe zmiany;

[...].”

- 6 Załącznik II do dyrektywy 92/57 zawiera niepełną listę prac stwarzających szczególne zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia pracowników objętych art. 3 ust. 2 akapit drugi tiret pierwsze tej dyrektywy.

Uregulowania krajowe

- 7 Dyrektywa 92/57 została wdrożona do włoskiego porządku prawnego dekretem ustawodawczym nr 494 z dnia 14 sierpnia 1996 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 223 z dnia 23 września 1996 r.), w brzmieniu zmienionym dekretemi ustawodawczymi nr 528 z dnia 19 listopada 1999 r. (GURI nr 13 z dnia 18 stycznia 2000 r., s. 20) i nr 276 z dnia 10 września 2003 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 235 z dnia 9 października 2003 r.) (zwany dalej „dekretem ustawodawczym nr 494/96”).
- 8 Dekret ustawodawczy nr 494/96 został uchylony dekretem ustawodawczym nr 81 z dnia 9 kwietnia 2008 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 101 z dnia 30 kwietnia 2008 r.) (zwany dalej „dekretem ustawodawczym nr 81/08”). W tytule IV tego ostatniego, dotyczącego tymczasowych i ruchomych budowli, występuje m.in. art. 90, który określa obowiązki inwestora lub inwestora zastępczego w zakresie wyznaczenia koordynatora do spraw bezpieczeństwa na tych budowach.

9 Artykuł 90 dekretu ustawodawczego nr 81/08 stanowi:

„1. Inwestor lub inwestor zastępczy na etapie projektowania inwestycji, a w szczególności przy dokonywaniu wyborów technicznych, w zakresie wykonania projektu i organizacji funkcjonowania budowy, przestrzega ogólnych zasad i środków ochrony wymienionych w art. 15. Aby umożliwić planowanie wykonania – w warunkach gwarantujących bezpieczeństwo – robót lub etapów robót, które są prowadzone jednocześnie lub kolejno, inwestor lub inwestor zastępczy określa w projekcie czas trwania tych robót lub ich etapów.

2. Inwestor lub inwestor zastępczy na etapie projektowania inwestycji ocenia dokumenty wskazane w art. 91 ust. 1 lit. a) i b).

3. W przypadku budowy, na której będzie obecnych więcej niż jedno przedsiębiorstwo, choćby miało to nastąpić w różnych okresach, inwestor – również gdy jest wykonawcą – lub inwestor zastępczy, z chwilą powierzenia prac projektowych, wyznacza koordynatora do spraw projektowania.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, inwestor lub inwestor zastępczy wyznacza – przed powierzeniem wykonania robót – koordynatora do spraw wykonania robót, który spełnia wymogi wskazane w art. 98.

5. Przepis, o którym mowa w ust. 4, ma zastosowanie również w przypadku, gdy po powierzeniu robót jednemu przedsiębiorstwu wykonanie całości robót bądź ich części powierza się jednemu lub kilku przedsiębiorstwom.

[...]

11. W przypadku robót prywatnych ust. 3 nie znajduje zastosowania do robót budowlanych niepodlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia na budowę. Stosowaniu podlega w każdym przypadku art. 92 ust. 2”.

- 10 Artykuł 91 dekretu ustawodawczego nr 81/08 określa obowiązki koordynatora do spraw projektowania i przewiduje zasadniczo sporządzenie planu bezpieczeństwa i koordynacji.
- 11 Artykuł 92 ust. 2 tego dekretu, dotyczący obowiązków koordynatora do spraw wykonania robót, stanowi:

„W przypadkach, o których mowa w art. 90 ust. 5, koordynator do spraw wykonania, poza obowiązkami wskazanymi w ust. 1, sporządza plan bezpieczeństwa i koordynacji oraz przygotowuje dokumentację, o której mowa w art. 91 ust. 1 lit. a) i b)”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 12 W dniu 20 czerwca 2008 r. inspektorzy wydziału ochrony pracy dla autonomicznej prowincji Bolzano przeprowadzili kontrolę robót budowlanych na budowie znajdującej się na obszarze gminy Merano, obejmujących odnowienie dachu domu mieszkalnego o wysokości około 6–8 m. Inwestorem była M. Nussbaumer. Rusztowanie zainstalowane wzdłuż krawędzi dachu, dźwig do podnoszenia materiałów i robocizna były dostarczone przez trzy różne firmy jednocześnie obecne na budowie. Wydanie pozwolenia na budowę nie było wymagane w świetle mających zastosowanie przepisów prawa włoskiego. Rzeczonej gminie przekazano natomiast zawiadomienie o rozpoczęciu prac.

- 13 W ramach tej kontroli pojawiło się pytanie, czy w tym przypadku powinien być zostać wyznaczony koordynator do spraw bezpieczeństwa, zarówno na etapie przygotowania projektu, jak i wykonania robót, jak przewiduje to nie tylko art. 3 ust. 1 dyrektywy 92/57, ale również art. 3 dekretu ustawodawczego nr 494/96 i to niezależnie od okoliczności, że art. 90 ust. 11 dekretu ustawodawczego nr 81/08 nie przewiduje takiego wymogu.
- 14 W tym zakresie sąd krajowy stwierdza, że zgodnie z art. 90 ust. 3 i 4 dekretu ustawodawczego nr 81/08 koordynator do spraw projektowania i wykonania robót musi zostać wyznaczony dla każdej budowy, na której jest obecnych kilka przedsiębiorstw. Jednakże, zgodnie z art. 90 ust. 11, ust. 3 tego artykułu nie ma zastosowania do robót na rzecz osoby prywatnej, które nie podlegają obowiązkowi uzyskania pozwolenia na budowę. Zdaniem tego sądu, wychodząc z założenia, że prywatna budowa ma mniejszy zakres, a zatem nie stwarza zagrożeń, ustawodawca krajowy nie uznał, że roboty niewymagające uzyskania pozwolenia na budowę mogą być złożone i niebezpieczne, co wymagałoby powołania koordynatora projektu inwestycji. Ponadto, biorąc pod uwagę, że ust. 4 tego artykułu odnosi się do jego ust. 3, inwestor byłby też zwolniony z obowiązku powołania koordynatora wykonania robót.
- 15 Sąd krajowy powziął zatem wątpliwości odnośnie do zgodności przewidzianych przez wewnętrzne prawo włoskie odstępstw od obowiązku wyznaczenia koordynatora z postanowieniami art. 3 ust. 1 dyrektywy 92/57.

16 W tych okolicznościach Tribunale di Bolzano postanowił zawiesić toczące się przed nim postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy przepisy krajowe zawarte w dekrete ustawodawczym [nr 81/08], a w szczególności art. 90 ust. 11, naruszają art. 3 dyrektywy 92/57/EWG [...], w zakresie w jakim, w przypadku budowy, na której prace prowadzi więcej niż jeden wykonawca, ustanawiają odstępstwo od obowiązku wyznaczenia przez inwestora lub inwestora zastępczego koordynatora na etapie przygotowania inwestycji, o którym mowa w ust. 3 tego artykułu, w przypadku robót budowlanych na rzecz osoby prywatnej niewymagających pozwolenia na budowę, niezależnie od oceny charakteru robót i konieczności prowadzenia prac stwarzających szczególne zagrożenie bezpieczeństwa, wymienionych w załączniku II do dyrektywy?
- 2) Czy przepisy zawarte w dekrete ustawodawczym [nr 81/08], a w szczególności art. 90 ust. 11, naruszają art. 3 dyrektywy 92/57/EWG [...] w związku z obowiązkiem wyznaczenia przez inwestora lub inwestora zastępczego w każdym przypadku koordynatora wykonywania inwestycji na budowach, niezależnie od rodzaju robót budowlanych, a zatem także w przypadku robót budowlanych na rzecz osoby prywatnej niewymagających pozwolenia na budowę, mogących obejmować niebezpieczne prace, o których mowa w załączniku II do dyrektywy?
- 3) Czy art. 90 ust. 11 dekretu ustawodawczego [nr 81/08] w części, w której przewiduje po stronie koordynatora wykonywania inwestycji obowiązek sporządzenia planu bezpieczeństwa wyłącznie, jeżeli w przypadku robót budowlanych na rzecz osoby prywatnej niewymagających pozwolenia na budowę w wykonywaniu inwestycji uczestniczą wykonawcy inni niż wykonawca, któremu pierwotnie powierzono wykonanie robót budowlanych, narusza art. 3 dyrektywy 92/57/EWG [...], który ustanawia w każdym przypadku obowiązek wyznaczenia koordynatora wykonywania inwestycji, niezależnie od rodzaju robót budowlanych i który wyklucza odstępstwo od obowiązku sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony

zdrowia, jeżeli konieczne jest prowadzenie prac stwarzających szczególne zagrożenie bezpieczeństwa, takich jak wymienione w załączniku II do dyrektywy?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 17 Na wstępie należy przypomnieć, że w ramach postępowania wszczętego na podstawie art. 267 TFUE Trybunał nie ma za zadanie dokonywania oceny zgodności ustawodawstwa krajowego z prawem wspólnotowym ani dokonywania wykładni ustawodawczych lub wykonawczych przepisów krajowych. Trybunał jest natomiast właściwy do podania sądowi krajowemu wszelkich wskazówek w zakresie wykładni prawa wspólnotowego, umożliwiającymu sądowi ocenę powyższej zgodności, w celu wydania orzeczenia w zawisłej przed nim sprawie (zob. w szczególności wyroki: z dnia 15 grudnia 1993 r. w sprawie C-292/92 Hünermund i in., Rec. s. I-6787, pkt 8; z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawach połączonych C-285/99 i C-286/99 Lombardini i Mantovani, Rec. s. I-9233, pkt 27).
- 18 W tych okolicznościach przedstawione pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, należy rozumieć jako zmierzające do ustalenia, czy art. 3 dyrektywy 92/57 należy interpretować w ten sposób, że stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które, z jednej strony, pozwalają na odstępstwo – w odniesieniu do budowy, na której wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwoleń na budowę i gdzie obecnych jest kilka przedsiębiorstw – od ciężącego na inwestorze lub osobie odpowiedzialnej za wykonanie prac obowiązku wyznaczenia koordynatora zarówno w celu opracowania projektu robót, jak i ich wykonania, a z drugiej strony, przewidują obowiązek, by koordynator przygotował plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia tylko wtedy, gdy na budowie, na której wykonywane są prywatne roboty niewymagające pozwoleń na budowę, działa kilka przedsiębiorstw.

- 19 Na wstępie należy przypomnieć, że w swym wyroku z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie C-504/06 Komisja przeciwko Włochom, Trybunał wypowiedział się już w przedmiocie art. 3 dyrektywy 92/57.
- 20 W pkt 29 tego wyroku Sąd wskazał, że art. 3 dyrektywy 92/57 jest podzielony na trzy numerowane ustępy zawierające trzy, wyraźnie odrębne reguły prawne odnoszące się odpowiednio do wyznaczenia koordynatorów, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz wcześniejszego zawiadomienia dotyczącego robót mających pewien zakres. To rozróżnienie między trzema ustępami wynika m.in. z tytułu rzeczowego art. 3 „Wyznaczanie koordynatorów – Plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – Wstępne zawiadomienie”. W ramach tej struktury kwestia wyznaczenia koordynatorów jest zatem wyłącznie ujęta w ust. 1 tego przepisu, podczas gdy ust. 2 tego przepisu zawiera reguły dotyczące planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
- 21 Trybunał stwierdził w pkt 30 ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Włochom, że wyjątek przewidziany w art. 3 ust. 2 akapit drugi tej dyrektywy może odnosić się tylko do zasady, która bezpośrednio go poprzedza, a mianowicie zasady dotyczącej sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
- 22 Dlatego, jak Trybunał orzekł w pkt 35 ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Włochom, art. 3 ust. 1 dyrektywy 92/57, którego brzmienie jest jasne i precyzyjne i który ustanawia w sposób wyraźny obowiązek wyznaczenia koordynatora do spraw bezpieczeństwa oraz ochrony zdrowia dla wszystkich budów, na których obecnych jest kilka przedsiębiorstw, nie przewiduje żadnego wyjątku od tego wymogu.
- 23 Zatem koordynator do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia musi zawsze zostać wyznaczony dla budowy, na której jest obecnych kilka przedsiębiorstw, bez względu na okoliczność, czy roboty są poddane obowiązkowi uzyskania pozwolenia na budowę i czy z budową wiążą się szczególne zagrożenia.

- 24 Co się tyczy chwili, w której należy wyznaczyć koordynatora do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, z art. 5 i 6 dyrektywy 92/57 wynika, że powinien on zostać wyznaczony na etapie przygotowania inwestycji, a w każdym razie przed przystąpieniem do wykonania robót.
- 25 Należy zatem stwierdzić, w zakresie pierwszej części przedstawionych pytań, w brzmieniu przeformułowanym w pkt 18 niniejszego wyroku, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 92/57 wymaga, w odniesieniu do budowy, na której jest obecnych kilka przedsiębiorstw, by koordynator do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawsze był wyznaczany na etapie przygotowywania inwestycji, a w każdym razie przed przystąpieniem do wykonania robót.
- 26 W odniesieniu do planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, będącego przedmiotem drugiej części przedstawionych pytań, przesłanki dotyczące jego sporządzenia muszą, ze względów identycznych do wskazanych w pkt 20 i 21 niniejszego wyroku, zostać określone wyłącznie na podstawie art. 3 ust. 2 dyrektywy 92/57.
- 27 Odmienne niż art. 3 ust. 1 dyrektywy 92/57, który nie dopuszcza żadnych wyjątków, art. 3 ust. 2 akapit drugi tej dyrektywy pozwala państwu członkowskim, po konsultacji z partnerami społecznymi, na odstąpienie od wymogu opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przewidzianego w akapicie pierwszym tego ustępu, z wyjątkiem sytuacji dotyczących prac, z którymi wiążą się szczególne zagrożenia, wymienionych w załączniku II do tej dyrektywy lub prac, dla których w świetle ust. 3 tego artykułu wymagane jest wstępne zawiadomienie.
- 28 Z powyższego wynika, że obowiązek sporządzenia, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, który wynika z art. 3 ust. 2 dyrektywy 92/57, należy rozumieć w ten sposób, że dotyczy wszystkich budów, na których wykonywane są prace związane ze szczególnymi zagrożeniami, takie jak wymienione w załączniku II do tej dyrektywy, lub dla których wymagane jest wstępne zawiadomienie, przy

czym liczba przedsiębiorstw obecnych na budowie nie ma decydującego znaczenia w tym zakresie.

- 29 Rzeczoną przepis pozostaje zatem w sprzeczności z ustawodawstwem krajowym, które ogranicza obowiązek koordynatora wykonania robót w zakresie sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wyłącznie do sytuacji, gdy na budowie, na której wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwoleń na budowę, działa kilka przedsiębiorstw, pomijając jako kryterium tego obowiązku prace stwarzające szczególne zagrożenia, wymienione w załączniku II do dyrektywy.
- 30 Celem udzielenia sądowi krajowemu wyczerpującej odpowiedzi należy ponadto przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Trybunału dyrektywa nie może samoistnie nakładać obowiązków na jednostki, a zatem jednostce nie można zarzucić naruszenia postanowień dyrektywy jako takiej (zob. wyroki: z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawach połączonych C-74/95 i C-129/95 X, Rec. s. I-6609, pkt 23–25; a także z dnia 3 maja 2005 r. w sprawach połączonych C-387/02, C-391/02 i C-403/02 Berlusconi i in., Zb.Orz. s. I-3565, pkt 73, 74).
- 31 W świetle powyższych rozważań na przedstawione pytania prejudycjalne należy odpowiedzieć, że wykładni art. 3 dyrektywy 92/57 powinno się dokonywać w następujący sposób:
- ustęp 1 tego artykułu stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które pozwalają – w odniesieniu do budów, na których wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwoleń na budowę i gdzie będzie obecnych kilka przedsiębiorstw – na odstępstwo od ciężącego na inwestorze lub wykonawcy robót obowiązku wyznaczenia koordynatora do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na etapie przygotowania inwestycji, a w każdym razie przed rozpoczęciem robót,

- ustęp 2 tegoż artykułu stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które ograniczają obowiązek koordynatora wykonania robót w zakresie sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wyłącznie do sytuacji, gdy na budowie, na której wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwolenia na budowę, działa kilka przedsiębiorstw, pomijając jako kryterium tego obowiązku szczególne zagrożenia, wymienione w załączniku II do rzeczonyj dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- ³² Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 3 dyrektywy Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wdrożenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) należy dokonywać w następujący sposób:

- ustęp 1 tegoż artykułu stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które pozwalają – w odniesieniu do budów, na których wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwolenia na budowę i gdzie będzie obecnych kilka przedsiębiorstw – na odstępstwo od ciężącego na

inwestorze lub wykonawcy robót obowiązku wyznaczenia koordynatora do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na etapie przygotowania inwestycji, a w każdym razie przed rozpoczęciem robót,

- **ustęp 2 tegoż artykułu stoi na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które ograniczają obowiązek koordynatora wykonania robót w zakresie sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wyłącznie do sytuacji, gdy na budowie, na której wykonywane są roboty na rzecz osób prywatnych niewymagające pozwolenia na budowę, działa kilka przedsiębiorstw, pomijając jako kryterium tego obowiązku szczególne zagrożenia, wymienione w załączniku II do rzeczonyj dyrektywy.**

Podpisy